

Udklip fra afsnittet Opbrud

Først fra juni 1935 – i en artikel af Aksel Larsen samt i et nyt programskrift – skete der en observerbar perspektivforskydning i DKP's syn på det eksisterende demokrati og den fremtidige revolution.

I artiklen *Skal vi organisere den demokratiske Front?*²⁴⁸ tog Aksel Larsen udgangspunkt i Socialdemokratiets fortsatte bestræbelser på at forvandle sig fra klasseparti til folkeparti på dets igangværende kongres (socialdemokraterne havde året før vedtaget programmet *Danmark for Folket*). Larsen mente ikke at manøveren ville lykkes, partiet ville få støtte fra kapitalen men miste folkets opbakning. Også hos de borgerlige partier så han opløsning og skred overalt, også disse »prisgiver demokratiet hver dag«. Og her skimtes nyorienteringen, for DKP havde altså nu opdaget *demokratiet* (uden anførselstegn) i dagens Danmark – på et tidspunkt hvor de øvrige partier ifølge Larsen var i opløsning og kapitalisterne ikke mere havde brug for demokratiet, men foretrak fascismen. »Demokratiet er hjemløst!«, fastslog Aksel Larsen følgelig. Men det *fundtes* altså, masserne havde brug for det og ville udnytte det som værn mod fascismen.²⁴⁹

Og helt hjemløst var det eksisterende demokrati da heldigvis heller ikke, for kommunisterne stod – som det eneste parti forstod man – fuldt bag befolkningen i dens kamp for at bevare og forbedre de demokratiske rettigheder og friheder. Larsen hen-

viste her til en aktuel sag med den seksualpolitisk engagerede læge og aborttilhænger J. H. Leunbach, der netop af et nævningeting var blevet frikendt for ulovlig fosterfordrivelse. En frikendelse der havde vakt alle øvrige rigsdagspartiers samt den radikale justitsminister Zahles store vrede, mens Larsen tilfreds kunne fortælle at en vis dr. Ellehaug i bladet *Radikal Ungdom* fremhævede kommunisterne som eneste forsvarere af »de demokratiske Synspunkter i Spørgsmaalet om Nævninge og om Svangerskabsafbrydelse«. ²⁵⁰

Det må her bemærkes at DKP faktisk som eneste parti under hele den tre år lange sag havde støttet Leunbach og hans synspunkter, og som det første parti havde stillet forslag i Folketinget om fri abort. J. H. Leunbach var egentlig socialdemokrat, men stillede i 1932 op til folketingsvalget i tilknytning til DKP på et seksualreformprogram, og kandiderede igen for partiet i 1935. ²⁵¹ I det hele taget havde DKP i disse år tæt kontakt til og stort samarbejde med mange progressive, frisindede og »kulturradikale« intellektuelle kredse og personer – med bærere af det *moderne* kunne man vel hævde. Og i sit hovedværk *Kommunismens kultur* mener Morten Thing bl.a. at kunne konkludere at den danske intellektuelle radikalisme i 1930'erne »alliere[de] sig med kommunismen i forsvaret for demokratiet ...«. ²⁵²

Hvorom alting er: Sagen om Leunbach havde rejst en »Storm af Kulturreaktion« over landet, så kun kommunisterne til sidst havde turdet »hævde Befolkningens Mening«, fastslog Aksel Larsen i sin artikel. *Befolkningens mening*, altså ikke kun arbejderne. For både Venstres, Det Radikale Venstres og Socialdemokratiets *tilhængere* var enige med DKP. Og Larsen kunne således på dette grundlag endelig (men altså før Kominterns 7. kongres i juli/august) trække begrebet *folkefront* frem: Det var nu muligt »at organisere en sand Folkefront mod Reaktion og Fascisme, for Frihed og for Bibeholdelse og

Udvidelse af Befolkningens demokratiske Rettigheder«. ²⁵³

Førnævnte dr. Ellehaug reagerede i øvrigt positivt på folkefrontsopfordringen i et indlæg til *Kommunistisk Tidsskrift* et par måneder senere, men udbad sig nogle demokratiske garantier fra kommunisterne. I sit svar fastholdt Aksel Larsen »Proletariatets Diktatur eller, om man vil, det proletariske Demokratis Samfund«, som et nødvendigt gennemgangsled til »det fuldkommen frie demokratiske samfund«, kommunismen. Og bemærkede i denne forbindelse at Sovjetunionens proletariske diktatur var langt mere demokratisk end det danske samfund. (Som så ofte hos kommunisterne argumenterede han øjensynligt primært på baggrund af en idealforestilling om Sovjetsamfundet – men noterede også Sovjetstatens »Tvangsforholdsregler«, der skyldtes bagstræberiske kapitalistiske elementer).

Partiformanden koncentrerede sig dog om den danske virkelighed, og medgav her at der fandtes uvidende kommunister der »slynger om sig med Fraser om, at Kommunismen er udemokratisk.« Underforstået: fordi nævnte partimedlemmer misforstod partiets kritik af det *kapitalistiske* demokrati. Men han forsikrede at DKP ønskede at fastholde og udvide alle allerede vundne rettigheder og friheder – at DKP ville »forsvare det Demokrati vi har«. ²⁵⁴

Så uanset fastholdelsen ...

Læs videre i bogen

Noterne til klippet ses nedenfor (fremhævet)

243 »socialfascistisk«: i AB 21.2.1934, her hentet fra Lange s. 13. Aksel Larsens svarskrivelse ses optrykt i Materiale2 pkt. 12. Figuren »borgerskabets sociale hovedstøtte« stammer fra Lenins 1920-forord til 1917-værket *Imperialismen som kapitalismens højeste stadium*. Figuren betegner et klasseforræderisk arbejderaristokrati skabt gennem »bestikkelse« betalt af imperialismens superprofitter. Figuren ses s. 14 i flg. udgave: Lenin: *Imperialism, the Highest Stage of Capitalism*. Moskva 1975. Engelbert Dollfuss (f. 1892) myrdedes af nazister i juli 1934 i forbindelse med et mislykket nazistisk kupforsøg mod ham.

244 Om udviklingen hen over forår og sommer 1934, Lange s. 13.

245 Aksel Larsens indlæg: *Hvad med Enhedsfronten* – optrykt i Materiale3 s. 72.

246 Resolutionen ses i Komm.Tidsskr. 8/1934 s. 275-279, se fx. pkt. 3, 4, 7, 17. Om socialfascisme-diskussionen – se Lange s. 15.

247 Se konferencerolutionens pkt. 7, i Komm.Tidsskr. 8/1934 s. 276.

248 Bragt i Komm.tidsskr. 7/1935 s. 191-198 (skrevet midt under Socialdemokratiets kongres i Ålborg juni 1935, jf. *ibid.* s. 191).

249 *Ibid.* Citaterne: s. 192, 193.

250 *Ibid.* s. 195 (se også Thing1 s. 331).

251 Se om Leunbach og DKP, samt om DKP og svangerskabslovgivningen – i Thing1 s. 304, 325-341.

252 Thing1 s. 1003. For en anden tilgang til DKP og de intellektuelle – se Jensen3.

253 Komm.tidsskr. 7/1935 s.195-197.

254 Aksel Larsens svar (og citaterne) ses i Komm.Tidsskr. 9/1935 s. 282-284. Ellehauges forudgående brev ses *ibid.* s. 279-282.

255 Det originale programlayout har ikke kunnet fremskaffes – jeg støtter mig her til oplysningerne i Lange s. 21.

256 *Det arbejdende folks plan for fremskaffelse af arbejde og brød til forsvar for og udvidelse af de politiske rettigheder*. Optrykt i Larsen1 s. 67-79. *Ibid.* s. 70f.

257 *Ibid.* s. 79.

258 Se Jacobsen1 s. 153ff., 157, 159, 180f., 185f.